

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 6.020303 «Філологія»

Професійно орієнтоване навчання іноземної мови

Допущено до захисту «__» _____ 2018 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконав:

студ. групи ПР-42

Осипенко Євгеній Олегович

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц.

Мовчан Діана Василівна

Суми 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.....	7
ТЕОРетИЧНІ ОСНОВИ ПОНІМ	7
1.1 Термін ПОНІМ та його характеристика	7
1.2 Зміст ПОНІМ	9
1.3 Мета та завдання ПОНІМ.....	11
1.4 Іншомовна комунікативна компетенція як складова ПОНІМ.....	13
1.5 Модель ПОНІМ та її особливості	15
РОЗДІЛ 2.....	17
ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПОНІМ	17
2.1 Використання професійно орієнтованих рольових ігор в ПОНІМ...	18
2.2 Використання методу проектів в ПОНІМ.....	20
2.3 Метод розвиваючої кооперації	22
2.4 Шляхи покращення ефективності ПОНІМ	24
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	35

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

1. ПОНІМ – професійно орієнтоване навчання іноземної мови
2. ІМ – іноземна мова
3. ІКК – іншомовна комунікативна компетенція

ВСТУП

Сучасний рівень світового прогресу та поглиблення економічних, культурних та політичних зв'язків вимагають на сьогоднішній день від фахівців не тільки високого рівня їх професійних знань, а й високого рівня володіння іноземною мовою. Кооперування фахівців, особливо немовних спеціальностей є неможливим без іншомовної комунікативної компетентності, чого, в свою чергу, неможливо досягнути без професійно орієнтованого навчання іноземної мови. На сьогоднішній день фахівцям не вистачає знань іноземної мови, щоб вільно спілкуватись на професійні теми з представниками різних національностей в рамках міжкультурної комунікації, тому в світі стало актуальним питання професійно орієнтованого навчання іноземної мови у професійних закладах.

Дослідженням питання професійно орієнтованого навчання іноземної мови у європейському науковому просторі займалося багато дослідників: роботи присвячені тлумаченню поняття професійно орієнтованого навчання іноземної мови (Дж. Трім, Г. Еглоф та Е. Фітцпатрік, Р. Ламполь); аналізу визначення потреб у цьому напрямі (Е. М. Бревстер, Х. Гедерер); параметрам відбору змісту, розроблення програм навчання та створення навчальних матеріалів (С. Джекобсон, Дж. Рідлі, Е. Фітцпатрік); особливостям організації ПОНІМ (В. Кохонен, Е. М. Бревстер, Р. Ламполь, К. Стенберг, Г. Хьюс та М. Макош); підходам та методам, які застосовуються для реалізації ідеї ПОНІМ (А. Лукас, А. Стівенс, В. Кохонен, К. Стенберг); застосуванню інформаційно-комунікативних технологій у ПОНІМ (Б. Рюшоф, А. Лунд, Е. Фітцпатріка, Б. Моро).

В Україні даній проблемі присвятили свої праці такі вітчизняні дослідники, як: О. Кознецова, О. Першукова, Н. Шеверун, О. Коваленко, І. Шестопалова, М. Палій, А. Петрук, Д. Микуленко, Л. Кнодель, А. Корнілова.

Актуальність дослідження полягає у великому попиті фахівців зі знанням іноземних мов на світовому ринку праці і активній розробці

методик професійно орієнтованого навчання та впровадження їх у заклади середньо-спеціальної, середньо-професійної та вищої професійної освіти.

Об'єкт дослідження – професійно орієнтоване навчання іноземної мови як напрям іншомовної освіти в закладах професійної освіти в Україні та за кордоном.

Предметом дослідження є методична складова професійно орієнтованого навчання іноземної мови як напряму іншомовної освіти в закладах професійної освіти.

Матеріалом дослідження є наукові статті, моделі та програми професійно орієнтованої іноземної мови.

Метою роботи є дослідження методики професійно орієнтованого навчання іноземної мови як напряму іншомовної освіти в закладах професійної освіти.

Завдання дослідження полягає в:

- визначенні теоретичних засад ПОНІМ;
- розкритті мети і змісту ПОНІМ;
- дослідженні моделей ПОНІМ;
- визначенні ролі ПОНІМ у вивченні іноземної мови;
- розгляді підходів до ПОНІМ;
- **аналізі** організації та функціонування ПОНІМ у навчальних закладах;
- **студіюванні** навчальних матеріалів професійно орієнтованої іноземної мови;
- вивченні шляхів покращення ПОНІМ у професійних навчальних закладах.

Методи, які застосовувались під час дослідження: описовий (характеристика ПОНІМ), метод аналізу (розгляд та аналіз методологічно-навчальних матеріалів ПОНІМ), метод узагальнення (виявлення загальних ознак, прийомів, методик), спостереження.

Практичне значення роботи полягає у використанні результатів дослідження в курсі «Іноземна мова» для студентів професійних

навчальних закладів України, курсах пов'язаних з вивченням професійно орієнтованої іноземної мови, у навчанні студентів; доведення значимості ПОНІМ як напряму іншомовної освіти та розкриття методів і підходів, що допомагають ефективно організувати процес ПОНІМ.

Новизна дослідження зумовлена важливістю дослідження методів і підходів ПОНІМ в професійних навчальних закладах, що дає можливість виділити загальні методи організації процесу ПОНІМ, підборі методів, підходів і вправ при ПОНІМ.

Робота складається з двох розділів. У першому розділі сконцентрована увага на теоретичних засадах ПОНІМ, як напряму іншомовної освіти у професійних закладах. У другому розглядається практичне застосування ПОНІМ, а саме методика ПОНІМ, вивчення методів і підходів у ПОНІМ, дослідженні вправ та шляхів покращення ефективності ПОНІМ.

Питання процесу організації ПОНІМ, студентів які перебувають на індивідуальному навчанні залишається перспективою для дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРетИЧНІ ОСНОВИ ПОНІМ

1.1 Термін ПОНІМ та його характеристика

На сьогоднішній день на ринку праці існує жорстока конкуренція, знання іноземної мови для фахівця є великою перевагою. Іншомовне спілкування стає істотним компонентом фахової діяльності фахівців, але в даний час ставиться задача не тільки оволодіння навичками спілкування іноземною мовою, а й набуття спеціальних знань за фахом [6]. Тому, ПОНІМ зараз визнається пріоритетним напрямком в оновленні освіти.

Дослідники по-різному трактують термін ПОНІМ, а відтак є актуальним розпочати з тлумачення терміна, який розглядається у європейському іншомовному просторі як “*vocationallyorientedlanguagelearning*” та в професійних текстах часто зустрічається “*languageforspecificpurposes*”.

Слово “*vocation*” згідно словника *Cambridgedictionary* має значення професії, ремесла, роду занять. Слово “*vocational*” в цьому джерелі означає професійний, тобто той, який пов’язаний з певною професією, з певним родом занять, а “*vocationally*” означає професійно, ... вказує на ознаку, яка визначається з точки зору певної професії [34].

“*Vocational*” у словнику англійської мови «*OxfordlivingDictionaries*» трактується як: 1) щось, що стосується заняття чи зайнятості 2) той, що є частиною навчання або освіти, спрямованих на певну професію та її навички [35].

Отже, “*vocationally*” об’єднує всі значення, узагальнює професійний контекст і передбачає набуття шляхом навчання професійних навичок, необхідних для роботи в окремій галузевій сфері[12].

У терміні “*vocationallyorientedlanguagelearning*” складова частина, слово *oriented* спрямовує іншомовну підготовку на професійну діяльність і не включає кваліфікації, що передбачають спеціалізацію у галузі іноземних мов, а

навпаки втілює широкий загальноосвітній спектр навчання іноземних мов і перекладається як орієнтований [12].

Останній складник терміна, слово “learning” втілює в себе багато значень у міжнародній практиці та широко використовується у світі. Спільнота розуміє це слово як:

- 1) навчання, процес накопичення і поетапного опанування людиною складних та абстрактних понять (наприклад дошкільна, шкільна освіта);
- 2) процес сталих змін поведінки людини у результаті накопичення досвіду, тобто зміни за рахунок набутих знань (адаптація людини до соціального середовища);
- 3) процес, що позначає дію, яка зосереджується на індивідуумі та описує його особисті внутрішні зміни [15,с. 10-11].

Остання складова частина терміну ПОНІМ «навчання» (learning) вдало відображає багатоаспектність поняття і передбачає власне навчання іноземної мови відповідно певної ланки освіти та спеціальності, результатом чого є соціальна адаптація людини та її позитивні зміни, що дають змогу реалізувати свої амбіції та потенціал за допомогою іноземної мови в кар’єрі та цивільному житті [12].

Отже, “*vocationally oriented language learning*” – термін, що має значення «професійно орієнтоване навчання іноземної мови» і спрямований на іншомовну підготовку для професійної діяльності і життя, шляхом формування необхідних умінь та навичок з урахуванням широкого загальноосвітнього контексту. Тобто, ПОНІМ – навчання, яке в центрі уваги ставить потреби студентів у вивченні іноземної мови з орієнтацією на особливості майбутньої професії, спеціальності [17].

Саме цей термін використала Рада Європи для позначення цілей та спрямування ПОНІМ, у порівнянні з терміном «професійномовна підготовка» (*vocationallanguagetraining*) [36]. Крім того, в джерелах використовується назва ESP (*Englishforspecialpurposes*) для позначення ПОНІМ[25].

1.2 Зміст ПОНІМ

Сучасний стан освіти та розвиток міжнародних зв'язків диктують нам нові тенденції та вимоги до підготовки студента закладу професійної освіти. Спеціаліст після закінчення навчання, щоб бути конкурентоспроможним у сфері своєї діяльності на сьогодні повинен мати не тільки професійні знання та вміння, а бути ще комунікабельним, готовим до саморозвитку та самовдосконалення, вміти вирішувати професійні задачі в умовах іншомовної комунікації. Тому ПОНІМ зараз є пріоритетним напрямком в освіті.

Оскільки, ПОНІМ – навчання іноземної мови, орієнтованої на особливості майбутньої **професії студентів, професійно** орієнтований підхід до навчання іноземній мові передбачає формування у студентів здатності до іншомовного спілкування у конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення при організації мотиваційно-стимулюючої та орієнтовно-дослідницької діяльності [1].

Зважаючи на те, що навчальна дисципліна «Іноземна мова» за своєю метою є інтегративною, а за предметним змістом – міждисциплінарною, вона має сприяти розширенню освітнього кругозору студентів, соціалізації особистості майбутніх спеціалістів, підготовці їх до життя в умовах багатонаціонального та полікультурного світу [23]. Тому процес навчання іноземної мови починають розглядати не тільки як передачу лінгвістичних знань, але як засіб соціалізації особистості, готової до умов життя в багатонаціональному і полікультурному світі [8].

Розглядаючи іноземну мову як засіб формування професійної спрямованості майбутнього фахівця, варто зазначити, що під час вивчення професійно орієнтованого мовного матеріалу встановлюється двосторонній зв'язок між намаганням студента отримати спеціальні знання зі своєї майбутньої професії та успішного оволодіння нею [22].

Особливу роль в системі ПОНІМ грає особиста мотивація студента. Тому, **М.В. Ляховицький** зауважував, що вивчення іноземної мови повинно бути не самоціллю, а засобом досягнення підвищеного рівня освіченості в рамках своєї спеціальності [22].

На думку Н.Д. Гальскової, для реалізації даного потенціалу необхідне дотримання наступних умов:

- чітке формулювання цілей іншомовної мовленнєвої діяльності;
- соціальна і професійна спрямованість цієї діяльності;
- задоволеність учнів при вирішенні приватних завдань;
- формування в учнів уміння творчо підходити до вирішення приватних завдань;
- сприятливий психологічний клімат в навчальному колективі [2, с. 5-8].

При цьому методика «від знань – до вмінь» перетвориться на методику «від активних дій – до знань і вмінь», що відбиває закономірності пізнавальної діяльності студентів. Тому, ПОНІМ – це професійна спрямованість не лише змісту навчального матеріалу, а й діяльності, яка складається з прийомів та операцій, що формують професійні навички [16].

На думку Н. Д. Гальскової зміст ПОНІМ слід включати:

- сфери комунікативної діяльності, теми та ситуації, мовленнєві дії та мовленнєвий матеріал, що враховують професійну направленість студентів;
- мовний матеріал (фонетичний, лексичний, граматичний, орфографічний), правила його оформлення та навички оперування ним;
- комплекс спеціальних (мовленнєвих) умінь, що характеризують рівень практичного володіння іноземною мовою як засобом спілкування, в тому числі інтеркультурних ситуаціях;
- систему знань національно-культурних особливостей та реалій країни, мова якої вивчається [2, с. 17].

Врахування специфіки профільюючих спеціальностей, з точки зору дослідників, повинно проводитись за наступними напрямками: робота над спеціальними текстами, вивчення спеціальних тем для розвитку усного

мовлення, вивчення словника-мінімуму за відповідною спеціальністю, створення викладачами посібників для активізації граматичного і лексичного матеріалу студентів [13].

Також, слід взяти до уваги, той факт, що специфіка дисципліни «Іноземна мова» полягає в її «безмежності», тобто неможливо вивчити повністю мову, оскільки навчальний матеріал обмежується програмою [18,с. 32]. Досить обґрунтованим і аргументованим видається думка Н.Д. Гальскової, яка розглядає іноземну мову не як «навчальний предмет», а як «освітню дисципліну», що володіє величезним потенціалом, здатним зробити вагомий внесок в розвиток людини як індивідуальності [2,с. 12].

Для реалізації ідеї ПОНІМ від викладача предмета «Іноземна мова» або «Іноземна мова професійного спрямування» вимагають спеціальних знань з фахових дисциплін професійного напрямку студентів, які викладаються в вузі.

Отже, враховуючи факти **наведені** вище, можна зробити висновок, що ПОНІМ –процес навчання іноземної мови, що орієнтується на особливості майбутньої професії студентів та полягає в його інтеграції з фаховими дисциплінами, спрямований на формування творчої і вмотивованої особистості та активне використання її лінгвістичних та професійних навичок у вирішенні комунікативних задач у багатонаціональному середовищі.

1.3 Мета та завдання ПОНІМ

На сьогоднішній день в світі склалася ситуація, коли фахівцям немовних спеціальностей не вистачає знань ІМ у міжкультурній комунікації. Навіть після проходження курсу «Іноземна мова» в університеті, випускники не компетентні у іншомовній діловій усній або письмовій розмові або побутовій бесіді, тому для виправлення цього недоліку методисти запровадили ПОНІМ. Навчання мови стало частиною підготовки фахівця з вищою освітою згідно світових стандартів.

Період професійної освіти і підготовки, на думку дослідників, є найкращим часом впровадження іноземних мов в освітній процес, що забезпечує можливість інтегрування професійних, лінгвістичних та суспільних умінь, необхідних молоді у роботі та житті [31, с. 2-9]. Тому, навчання у вузі має забезпечити міцний фундамент з основних знань, умінь і навичок в іншомовній комунікативній діяльності та навчити прийомам і способам самостійної роботи з іноземною мовою після закінчення вузу[11].

Основним завданням викладання іноземної мови студентам є забезпечити оволодіння мовленнєвою діяльністю на іноземній мові з урахуванням професійних інтересів студентів і вдосконалювати знання, вміння та навички, необхідні для майбутньої професії [22].

Ціллю ПОНІМ на рівні професійної освіти та підготовки проголошено здійснення збалансованого професійного, міжкультурного та особистісного розвитку індивідуума для розширення доступу до інформації, надання можливості брати участь у міжнародних проектах, надавати підготовку до початку професійної діяльності та підвищувати професійну мобільності [36, с. 64]. В освіті дорослих метою ПОНІМ став розвиток загальних і професійних мовних умінь і навичок, виходячи з життєвих потреб індивідуума, для сприяння його особистісному розвитку, міжкультурному спілкуванню, мобільності та міжнародному співробітництву на усіх рівнях [36, с. 64].

Тобто, мета ПОНІМ в університеті – наділити студента мовною компетенцією, що дозволяє професійно спілкуватися в усіх ситуаціях, де таке спілкування необхідно. Зміст професійно орієнтованого навчання визначається даною цільовою установкою [11].

Студенти мають набувати професійно орієнтованої компетенції, складовим елементом якої є іншомовна комунікативна компетенція. Якщо, професійними знаннями студенти оволодівають на заняттях з фахових дисциплін, то ІМ тільки доповнює їх фахові знання та підвищує їх професійну мобільність.

1.4 Іншомовна комунікативна компетенція як складова ПОНІМ

Як зазначалося раніше, метою і результатом ПОНІМ є професійно орієнтована компетенція, яка складається зі спеціальних фахових знань та ІКК. Тому, є нагальним розглянути ІКК як складову частину ПОНІМ.

Визначення комунікативної компетенції як здатності засобами мови здійснювати мовну діяльність відповідно до цілей і ситуації спілкування в рамках тієї чи іншої сфери діяльності, в основі якої лежить комплекс умінь, що дозволяють брати участь в мовному спілкуванні в його продуктивному і рецептивному видах, належить А.Н. Щукіну [26, с. 140].

В узагальненому вигляді іншомовну комунікативну компетенцію складають такі компоненти:

- лінгвістичний (знання про систему мови, яка вивчається і сформовані на їх основі навички оперування мовними засобами спілкування);
- прагматичний (знання і вміння, що дозволяють розуміти і породжувати іншомовні висловлювання в відповідно до конкретної ситуації спілкування, мовного завдання і комунікативного наміру);
- соціолінгвістичний (компетенції, що дозволяють здійснювати мовне і немовне спілкування з носіями мови, що вивчається відповідно до **національно-культурних особливостей чужого лінгвосоціумі**) [2, с. 21].

Спираючись на думку В.В. Сафонові, яка узагальнила ряд документів, присвячених даній проблемі, виділимо наступні додаткові компоненти комунікативної компетенції:

- дискурсивна компетенція як здатність зрозуміти і досягти зв'язності в окремих висловлюваннях в значущих комунікативних моделях, використовувати певну стратегію для конструювання та інтерпретації тексту;

- соціокультурна компетенція як деякий ступінь знайомства учнів з національно-культурною специфікою іншомовної поведінки, з тими елементами соціокультурного контексту, що релевантні для породження і сприйняття мови з точки зору носіїв мови;

- соціальна компетенція як бажання і вміння вступати в комунікативний акт з партнером комунікації, які обумовлюються наявністю потреби, мотивів, певним ставленням до комуніканта, а також власною самооцінкою;

- стратегічна компетенція як здатність учня компенсувати спеціальними засобами недостатність знання мови, а також мовного і соціального досвіду спілкування в іншомовному середовищі [19, с.34].

При формуванні іншомовної комунікативної компетенції особливої актуальності набуває сфера спілкування. Слідом за В.В. Сафоновою Л. Ю. Мінакова виділяє чотири можливі макросфери спілкування, які визначають практичне використання іноземної мови:

- сфера виробнича, що передбачає володіння спеціальною професійною мовою;

- сфера побутових відносин, що припускає володіння вміннями повсякденного мовлення;

- сфера культурологічного спілкування, для якого необхідно володіти вміннями художнього, мистецтвознавчого та іншими видами мовлення;

- сфера суспільно-політичного життя (соціальної діяльності, в якій функціонують вміння публіцистичного мовлення) [14].

Беручи до уваги вказане вище, результат профільноорієнтованого навчання іноземної мови представляється професійноорієнтованою іншомовною компетенцією, що включає в себе наступні її види: інформаційно-тематична (предметний план); понятійна; концептуальна; мовна (уміння будувати зв'язане висловлювання в усній і письмовій формах для вираження своїх думок в процесі спілкування); соціолінгвістична (володіння мовними реєстрами відповідно до ситуацій спілкування) країнознавчо-культурознавча (знання традицій, звичаїв, способу життя)[13].

Таким чином, ІКК як результат ПОНІМ є багатоаспектним поняттям, яке включає в себе окрім знання ІМ ще багато компонентів таких як: знання культури, потреба у спілкуванні, мотивація та професійні знання і т.д. ІКК функціонує у всіх видах спілкування, бере участь у всіх комунікативних завданнях, тому воно є результатом та метою ПОНІМ.

1.5 Модель ПОНІМ та її особливості

Для розробки моделі ПОНІМ треба взяти до уваги зміст та мету ПОНІМ. Зважаючи на вище згадані фактори та компоненти змісту ПОНІМ, запропоновані Н.Д. Гальсковою та В.В. Сафоновною, можна виділити такі структурні елементи змістовного компонента моделі ПОНІМ.

1. Комунікативні вміння за видами мовленнєвої діяльності (мовлення, аудіювання, читання, письма) на основі загальної та професійної лексики. Кінцевою метою професійно орієнтованого навчання діалогічної мови є розвиток умінь вести бесіду, цілеспрямовано обмінюватися інформацією професійного характеру з певної теми[6].

Метою професійно орієнтованого навчання аудіювання є формування умінь сприйняття і розуміння висловлювання співрозмовника іноземною мовою, у процесі діалогу відповідно до певної реальної професійної ситуації. Результатом навчання читання є формування умінь володіння всіма видами читання публікацій різних функціональних стилів і жанрів, у тому числі спеціальної літератури[4].

Підсумковою метою навчання письма є розвиток комунікативної компетенції, необхідної для професійного письмового спілкування, що виявляється в уміннях реферативного викладу, а також перекладу професійно значущого тексту з іноземної мови на українську і з української на іноземну.

2. Мовні знання та навички, які включають в себе знання фонетичних явищ, граматичних форм, правил словотворення, лексичних одиниць, термінології, характерної для певної професії. Розглянуті знання та навички

являють собою складову частину умінь, які визивають труднощі – говоріння, аудіювання, читання, письма.

3. Навчальні вміння, раціональні прийоми розумової праці, **які** забезпечують культуру засвоєння мови в навчальних умовах і культуру спілкування з її носіями[13].

4. Соціокультурні знання, як вважає Н.Д. Гальскова, мають на меті залучення ..... не тільки до нового способу мовного спілкування, а й до культури народу, що говорить на мові, що вивчається [2,с. 17].

Як бачимо, ПОНІМ – головний спосіб навчання ІМ у професійних закладах освіти, який має на меті не тільки навчити студентів користуватися своїми навичками ІМ у повному обсязі, а і удосконалювати як професійні так і мовні знання, розвиватись у професійному та особистому житті.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПОНІМ

Короткий термін курсу «Іноземна мова» в професійних навчальних закладах, на жаль, не дає змогу студентам охопити весь спектр навчального матеріалу, отримати **навички, знання** ІМ та практики їх використання. Тому, задача ПОНІМ – наділити студентів професійно орієнтованою компетенцією, що включає в себе багатоаспектний спектр володіння ІМ.

Раніше навчання іноземної мови в немовному вузі традиційно було орієнтоване на читання, розуміння і переклад спеціальних текстів. Тепер необхідно думати про переміщення акценту в навчанні на розвиток навичок мовного спілкування на професійні теми і ведення наукових дискусій, тим більше що робота над ними не заважає розвитку навичок, умінь і знань, так як на них базується [11]. Це зобов'язує викладача ретельно продумувати навчальний план, починаючи з базових знань ІМ і поступово переходячи до спеціалізованого матеріалу, який студенти вже знають з фахових дисциплін, правильно підбирати прийоми та методи **навчання** [29].

Основою курсу іноземної мови при професійно-орієнтованому навчанні стають автентичні тексти, сформовані за тематичним принципом. Їх супроводжує система вправ, що спрямована на розвиток необхідних для цього навичок і вмінь (додаток Б). Вправи лексико-граматичного характеру (на словотворення, запозичення, характерні для мови спеціальності синтаксичні та граматичні конструкції, знаходження синонімів, антонімів, термінологічних еквівалентів) спрямовані на накопичення спеціальної лексики [5].

Вправи на рівні тексту (вичленення основної думки ключових слів, конекторів, різні види читання) підводять студентів до формування змістовного висловлювання в усній або письмовій мові (від підготовленого висловлювання до непередбаченого)[11].

Вправи зі структурування інформації формують навички самостійної наукової роботи з джерелами інформації на основі певних правил і критеріїв.

Через них же студенти набувають **навики** коментування, аргументування, ведення дискусії і т.д. [5].

Для того, щоб в найкоротші терміни навчити студентів користуватися іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування – доцільно при складанні робочих програм і написанні навчальних посібників, застосовувати теорію і практику професійно-орієнтованого навчання, що включає використання таких інтенсивних методів навчання, як метод проектів, метод активізації можливостей особистості і колективу, метод професійно-орієнтованих навчальних рольових ігор та метод розвиваючої кооперації[20, 30].

Отже, практичне застосування ПОНІМ не повинно обмежуватись тільки читанням, перекладом професійно-орієнтованих текстів, вивченням **лексичного** мінімуму, хоча вони є основою курсу. Студенти повинні досягнути такого рівня знань, якого їм було б достатньо для професійної міжкультурної комунікації, **а відтак** доцільно до традиційних методів навчання ІМ використовувати інтенсивні та інтерактивні методи, вони впливають на розвиток особистості та професійно орієнтованої компетенції.

2.1 Використання професійно орієнтованих рольових ігор в ПОНІМ

Ефективне формування комунікативної компетенції передбачає використання активних, творчих, інтенсивних форм навчальної діяльності поряд з традиційними формами. В процес навчання слід включати навчальні ігри з переважанням ділових навчальних ігор, творчі завдання, максимально наближені до реальних професійно-орієнтованих ситуацій (аналіз ситуацій з практики, фахові дискусії, проектна робота) [3;28].

Ігровий метод, на думку багатьох учених, являє собою найбільш ефективний і результативний метод ПОНІМ. Метод з використанням рольової гри тісно пов'язаний з інтересами студентів, оскільки є засобом емоційної зацікавленості, мотивації навчальної діяльності. Рольова гра є активним

способом навчання практичного володіння іноземною мовою, допомагає подолати мовні бар'єри, значно підвищує обсяг їхньої мовленнєвої практики [21].

У якості прийому для розвитку соціальної та комунікативної креативності студентів на заняттях з іноземної мови доцільно, наприклад, використовувати ділові ігри, завданнями яких є: вдосконалення практичних (мовних) навичок і умінь; тренування у використанні навчального матеріалу; розвиток творчого потенціалу особистості; підвищення інтересу до занять і ін. [24].

Ділові ігри сприяють формуванню особистої точки зору на ситуацію, ведуть до її переосмислення. Саме дух змагання налаштовує на творчість, що дозволяє знаходити оригінальні рішення. Ключовим моментом в ділових іграх є можливість виконання різних ролей [24].

За визначенням А.А. Вербицького, ділова гра є формою квазіпрофесійної діяльності. Відповідно до його концепції, ділова гра відтворює зміст професійної діяльності, моделює системи відносин, характерних для даного виду праці [3].

Для прикладу наведемо дві рольові гри для студентів медичної спеціальності «Пацієнт – доктор» та для студентів економічних спеціальностей «Продаж кондиціонерів». Завдання групи – розбитися по парам та вирішити комунікативну задачу згідно своєї ролі. Модельовані ситуації максимально наближені до реальних, в яких студенти мають застосувати свої професійні знання та ІКК(додаток А, В).

Завдання залучає студентів до активної творчої роботи, активізує їх професійні навички і знання мови, розширює їх активний лексичний запас, розвиває їх діалогічне мовлення. Гра дає можливість самим перевірити їх професійно орієнтовану іншомовну компетенцію, наскільки вони здатні оперувати мовою в їх професійній сфері.

Тож, метод професійно орієнтованих ігор – найбільш інтерактивний метод в ПОНІМ. Він змушує студентів грати певну роль в ситуації, максимально наближеній до справжньої в їхній професійній діяльності.

Шляхом цього методу студенти розвивають свою професійну орієнтовану компетентність, що є результатом ПОНІМ.

2.2 Використання методу проектів в ПОНІМ

Паралельно з традиційними методами навчання доцільно використовувати метод проектів. Метод проектів, як інтенсивний та актуальний метод, залучає студентів до самостійної роботи з вирішення окремої проблеми з обов'язковим поданням результатів діяльності. Проекти реалізують творчу діяльність студентів, тому метод є цікавим для студентів, він мотивує їх до вивчення мови та дає змогу розширити свої професійні знання шляхом вивчення та аналізу іноземного досвіду.

В основі методу проектів лежать розвиток пізнавальних навичок учнів **та студентів**, умінь самостійно конструювати свої знання, умінь орієнтуватися в інформаційному просторі; розвиток критичного і творчого мислення. Таким чином, ми **формуємо** умови, необхідні для формування загальнокультурних компетенцій, а також спрямованість процесу навчання на розвиток самостійності в оволодінні іноземною мовою при реалізації методу професійно-орієнтованих проектів в іншомовній освіті студентів [14].

Для підготовки проектів студенти використовують різноманітні джерела англійською мовою (газетні та журнальні матеріали, інтернет сайти, підручники з різних фахових дисциплін). Під час роботи над проектами студенти також залучають матеріали українською мовою (періодичну пресу, буклети..... Крім збору, обробки, аналізу та узагальнення готової інформації, робота над проектом передбачає проведення власного дослідження [24].

Цей метод особливо цікавий у використанні для навчання іноземної мови студентів немовних факультетів, оскільки дозволяє органічно інтегрувати знання студентів з професійних областей при вирішенні однієї проблеми, дає можливість застосувати отримані знання на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї [14]. Проекти можуть бути реалізовані як індивідуально одним

студентом, так і групою студентів, кожний з яких відповідає за свою частину роботи або кожен частину роботи група виконує разом.

Наведемо приклади проектів, які можуть бути використані в системі ПОНІМ:

– дослідницькі проекти, **що** мають чітко продуману структуру, визначену мету, актуальність проекту, стосуються певної проблеми продуманих методів роботи;

– творчі проекти, які зазвичай підпорядковуючись інтересам учасників проекту. Оформлені результати можуть бути у вигляді збірника, сценарію, програми свята тощо [14];

– інформаційні проекти спрямовані на збір інформації, її аналіз та узагальнення фактів, потребують чіткої структури, можливостей систематичної корекції під час проектної діяльності;

– практично орієнтовані, які відзначаються чітко визначеним із самого початку результатом діяльності учасників проекту, зорієнтовані на соціальні інтереси самих учасників (газета, документ, відеофільм, спектакль, програма дій, проект закону, довідковий матеріал тощо) [21].

Необхідно відзначити, що вміння виступати перед аудиторією є одним з ключових навичок в сфері ділової комунікації. Від того, наскільки правильно, логічно, обґрунтовано підготовлена і представлена презентація **будь-якого** проекту, залежить не тільки особистий і професійний успіх виступаючого, але також і фінансовий успіх його компанії. Саме тому для студентів економічних спеціальностей, майбутніх банківських працівників, менеджерів, консультантів по маркетингу і рекламі володіння навичками презентації є життєвонеобхідним [24].

Проекти можуть використовуватися при навчанні груп будь-якої спеціальності. Для прикладу наведемо проект орієнтований на економічні спеціальності *“SmallbusinessinUkraineandabroad”*, в якому студенти повинні дослідити малий бізнес в Україні та за кордоном, проаналізувати підприємства, умови ведення бізнесу, спільні та відмінні характеристики, шляхи покращення

ведення бізнесу в Україні тощо та представити проект англійською мовою. Студенти можуть виконувати проект як індивідуально так і групою. Завдання цього **проекту – навчити** користуватись іншомовними джерелами, вмотивувати студентів до вивчення ІМ, самостійно конструювати свої знання, активізувати свої лексичні та граматичні навички, розширити свої професійні знання. Презентація проекту також проводиться англійською мовою, **оскільки** вміння презентувати проект та публічно виступати є частиною ділового мовлення.

Отже, метод проектів – один з ефективних технік в ПОНІМ. Проекти залучають студентів до **активного** вирішення проблем індивідуально або групою, пошуку та аналізу іншомовного досвіду та інформації та виступу перед аудиторією. В методі проектів розвивається професійно орієнтована компетенція студента, **адже** він розширює свої професійні знання та покращує свої знання мови.

2.3 Метод розвиваючої кооперації

Одним з інтенсивних методів ПОНІМ, які доповнюють традиційні методи, є метод розвиваючої кооперації. Для цієї технології характерна постановка завдань, важких у виконанні індивідуально, що вимагають розподілу роботи в групі, кооперації зусиль учнів [14;27]. Оскільки одною з характеристик ПОНІМ є мотивація, то проблема, яка розглядається в групі **студентів, мотивує** їх до швидкого її вирішення.

Студенти об'єднуються з розподілом внутрішніх ролей **у групі по 6-8** чоловік, причому цілепокладання, планування, виконання практичних завдань і рефлексивно-оцінні дії проводяться самим студентом, тобто він стає суб'єктом власної навчальної діяльності [19].

В кожній групі є лідер, генератор ідей, функціонер, опонент, **які спільними зусиллями приходять до єдиного вирішення проблеми та пошуку істини.** Лідер представляє рішення та остаточний результат групи.

Такі творчі групи не мають бути постійними, тому студенти міняються ролями на інших заняттях, і роль лідера вже повинен виконувати хтось інший, що стимулює тренування організаторських здібностей студентів. Групам дозволяється розмовляти з членами іншими груп[19]. Після того як кожна група прийшла до спільного вирішення проблеми, починається дискусія. Дискусія та кооперація в групі ведеться іноземною мовою.

Дискусія трактується як спосіб організації спільної діяльності з метою інтенсифікації процесу прийняття рішення в групі; метод навчання, що підвищує інтенсивність і ефективність навчального процесу за рахунок активного включення учнів в колективний пошук істини [33, с.299].

Обов'язковий елемент практичного заняття – саме введення в проблему, коли кожен учасник усвідомлює необхідність її вирішення. Викладач ставить навчальну проблему і вводить в неї групу **учнів. У ПОНІМ проблема** має бути професійного характеру. Цим досягається початкова пізнавальна активність студентів і первинна актуалізація їх внутрішніх цілей.

Результат передбачає загальне обговорення, в процесі якого викладач націлює студентів на доказ істинності рішень. Кожна група активно відстоює свій шлях вирішення проблеми, свою позицію. В результаті виникає дискусія, в ході якої від студентів вимагається обґрунтування, логічна аргументація, підведення до вирішення завдання. Виявивши, що процес пізнання припиняється через нестачу в учнів знань, викладач передає необхідну інформацію в формі лекції, конференції, бесіди[19].

В цілому, дискусія може використовуватися при навчанні іноземної мови і як метод, складова і як форма, тобто може проводитися в рамках інших занять, навчальних заходів, будучи їх елементом. Наприклад, метод дискусій, поряд з рольовими іграми, може передувати методу проектів або бути частиною проектної роботи.

Прикладом такої **дискусії, до** якої повинен залучатися метод розвиваючої кооперації може бути **дискусія, орієнтована** на ІТ-спеціальності «Краща

операційна система смартфонів». Студенти повинні знайти кращу оперативну систему, її переваги, недоліки, обґрунтувати свою думку.

Відтак, метод розвиваючої кооперації дає можливість вирішити проблему, яку не вдається вирішити індивідуально, має вигляд змагання, дискусії. При вирішенні професійно орієнтованої проблеми, студенти використовують знання ІМ, шляхом спілкування між собою в середині групи та дискусії між іншими групами та професійні знання, що дає змогу вирішити поставлену задачу, проблему та обґрунтувати її правильність.

2.4 Шляхи покращення ефективності ПОНІМ

Змістнавчання ПОНІМ визначається на основі підходів РЄ розшифрувати, викладених у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти (ЗРМО), до яких увійшли діяльнісно-орієнтований, компетентнісний, плюралінгвальний та міжкультурний [12]. Для більш ефективного ПОНІМ доцільно використовувати нетрадиційні підходи до навчання ІМ, оскільки метою навчання є досягнення високого рівня користування ІМ як у професійній, так і у побутовій комунікативній ситуації, розвитку особистих професійних, творчих, організаторських навичок студентів.

Діяльнісно-орієнтований підхід у Загальноєвропейських Рекомендаціях визначається як «підхід, з точки зору якого користувачі мови та ті, що її вивчають, є насамперед «соціальними агентами», які повинні виконувати певні завдання (що не є обов'язково мовленнєвими) за певних обставин, у певному оточенні та в окремій сфері діяльності» [10].

Водночас цей підхід забезпечує формування в індивідуумів загальних та комунікативних мовленнєвих компетенцій професійного характеру. Відповідно до плюралінгвального підходу знання мов та їх подальше опанування особою розглядаються як її мовний досвід, в межах якого усі мовні знання та здібності взаємопов'язані і взаємодіють [12].

Навчання іноземних мов відповідно до міжкультурного підходу визначається досягненням міжкультурної компетентності, тобто розвитком особистості, шляхом обізнаності власної мови, культури та збагачення власного досвіду, через вивчення інших мов та культур [9].

Тож, до цих підходів доцільно додати інші, більш інтерактивні підходи, які зможуть не змінити, а доповнити зміст та форму навчання. Оскільки в основі ПОНІМ знаходиться міждисциплінарне навчання та інтеграція ІМ з фаховими предметами до традиційних методів навчання пропонується додати підхід «навчання на місці» (з англ. *placebasedlearning*) та колаборативне навчання (з англ. *collaborativelearning*).

Деякі вчені утотожнюють колаборативне навчання з кооперативним методом, але розрізняючи ці два підходи, можна визначити, що під час кооперативного навчання викладач формує групи, організовує позитивну взаємозалежність та навчає студентів кооперативним навичкам, тобто весь процес орієнтований більше на викладача, коли колаборативне навчання дає змогу формувати групи самим студентам за їх побажанням за для досягнення вільного діалогу та здобуття міжособистісних навичок [7].

Так, колаборативне навчання визначається як організація навчання ІМ студентів у малих групах з ціллю вирішення певної проблеми чи завершення проекту без координації викладача з метою самоактивізації навичок особистості [32]. Колаборативне навчання може бути частиною методу проекту, співбесідою, круглим столом, фокус-списком, вирішенням проблеми, анкетуванням та опитувальниками, парним анотуванням статті, рольовою грою, вирішенням проблемної ситуації, методом *Jigsaw* (головоломка) та ін.

Навчання на місці полягає в тому, що викладачі та студенти беруть участь у вирішенні проблем громади. Такий підхід відрізняється від традиційного аудиторного навчання тим, що першочерговим джерелом навчання є місцева історія, культура, економіка, література та мистецтво, що і є місцем навчання. Метою цього навчання є ознайомлення студентів з актуальними місцевими проблемами та темами, які можуть бути прикладом до

подальшого професійного вивчення, слугувати базисом для їх професійних або загальних знань з економіки, культури, історії та інш. [7].

Таким чином, вище названий підхід ПОНІМ може бути реалізований через: 1) професійно-орієнтовані подорожі та екскурсії, зустрічі з іноземними науковцями, громадськими діячами, бізнесменами, митцями; 2) залучення студентів до громадського життя та громадських організацій; 3) програми обміну студентів за кордон, навчання за кордоном, літню роботу за кордоном, що дає змогу обмінюватись досвідом, отримувати професійні знання.

Отже, для більш ефективного ПОНІМ доцільно до традиційних рекомендованих Радою Європою підходів та методів використовувати нетрадиційні підходи такі, як: колаборативне навчання та навчання на місці, які мають ряд певних переваг, та можуть доповнювати зміст ПОНІМ та впливати на навчання студентів, приймаючи до уваги короткий курс ІМ в вузах нелінгвістичного спрямування.

ВИСНОВКИ

Сучасний стан освіти та розвиток міжнародних зв'язків диктують нам нові тенденції та вимоги до підготовки студента закладу професійної освіти. Випускники професійних закладів повинні мати не тільки гарні навички та знання своєї професії, **а й вміти застосовувати** ці навички та вміння в міжнародному просторі, **мати змогу** кооперувати з іншомовними колегами. Тому в іншомовній освіті провідну роль зайняло ПОНІМ.

Запропонований Радою Європи термін ПОНІМ спрямований на іншомовну підготовку студентів для професійної діяльності і життя, тому в центрі уваги ставить їх потреби у вивченні ІМ з орієнтацією на особливості професії, яку вони набувають.

ПОНІМ в освіті реалізується шляхом інтеграції з фаховими дисциплінами, **в** результаті чого встановлюється міждисциплінарні зв'язки, які сприяють вмотивованості студентів, розширенню комплексу їх професійних та загальноосвітніх знань, покращення володіння мовою.

Отже, мета ПОНІМ – в найкоротший термін досягнення студентом високого рівня професійної орієнтованої компетенції, складовою частиною якої є ІКК. В той час коли студенти отримують професійні знання з фахових дисциплін, ПОНІМ доповнює їх рівень професійних та загальних знань, підвищує рівень їх професійної мобільності.

Процес ПОНІМ має бути максимально наближений до реального професійного спілкування. Тому, у модель ПОНІМ включають комунікативні знання та вміння, мовні знання та навички, професійне навчання та соціокультурні знання для максимально ефективного навчання ІМ.

Матеріалом ПОНІМ слугують спеціальні фахові тексти, які у комплексі з вправами розширюють словниковий запас студентів, покращують їх навички та знання ІМ. Також у ПОНІМ акцент ставиться на розвиток навичок мовного спілкування на професійні теми і ведення наукових дискусій, тим більше, що робота над ними покращує ці навички, так як на них базується.

Тож, окрім традиційних підходів та методів навчання ІМ в ПОНІМ використовують комплекс інтерактивних нестандартних методів, до яких відноситься метод професійно рольових ігор, метод проектування та метод розвиваючої кооперації.

Метод професійно рольових ігор – найбільш цікавий метод для студентів, так як під час гри студенти вирішують складні комунікативні задачі професійного характеру, які максимально наближені до реальних. Граючи певну **роль, учасники гри тренують** як свої професійні знання так і знання ІМ.

Метод проектів залучає студентів до активної праці, вирішення певної професійної проблеми групою або індивідуально шляхом аналізу закордонного досвіду, структуризації іншомовної інформації. Проект розвиває професійну компетенцію студентів, що є результатом ПОНІМ.

Метод кооперації має на меті навчити студентів роботі в колективі, колегіальному вирішенню складних професійних завдань, з якими неможливо справитися індивідуально, спілкуванню та кооперуванню між носіями різних мов.

Одним із шляхів покращення ефективності ПОНІМ є використання методу навчання на місці та колаборативне навчання, які спонукають студентів розуміти спектр своїх можливостей, вирішувати актуальні проблеми, що можуть бути прикладом їх подальшого професійного вивчення. Колаборативне навчання покращує навички ІМ та стимулює самоактивізацію особистості у вирішенні професійних питань.

Я, *Осипенко Євгеній Олегович*, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «*Професійно орієнтоване навчання іноземної мови*» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувався принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування. _____

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байдак Л. І. Професійноорієнтованенавчанняіноземніймові у нелінгвістичномувиші [Електронний ресурс] / Л. І. Байдак // Матеріалинауково-практичноїконференціївикладачів, аспірантів та студентівСумського НАУ, (м. Суми, 20-21 квітня 2016 р.). – Суми : СНАУ, 2016. – В 3 т. – Т.ІІ. – С. 44.
2. Гальскова Н.Д. Современная методика обученияиностранномуязыку: Пособие для учителя. М: АРКТИ-Глосса, 2000 – 165 с.
3. Дронова О.В., Жолнерик А.И. Использованиеделовыхигр в обучениипрофессиональномуанглийскомуязыку/ О. В. Дронова, А. И. Жолнерик // Известиявысшихучебных заведений. Поволжскийрегион. Гуманитарные науки. – № 2 (30). – 2014.– С. 247-257.
4. Исаева О. Н. Сущность профессионально-ориентированного обучения студентов-нефилологов иностранному языку / О. Н. Исаева // Вестник СамГУ №1. – 2007. – С. 127-135.
5. Каданер О. В. Професійно-орієнтованийрівеньнавчанняіноземноїмови у немовномувузі / О. В. Каданер // Іншомовнапідготовкапрацівників ОВС та фахівців з права : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 30 квіт. 2015 р.). – Київ, 2015. – С. 59–62.
6. Канюк О. Особливості викладання професійно-орієнтованої іноземної мови для студентів нелінгвістичних спеціальностей / О. Канюк // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2015. – Вип. 14. – С. 270-274.
7. Карпова О. О. Сучасніпідходи до викладанняіноземноїмовипрофесійногоспрямування / О. О. Карпова // Сучасніінформаційнітехнології та інноваційні методики навчання в підготовціфахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірникнауковихпраць. – Київ-Вінниця: Планер, 2017. – № 47.
8. Качалов Н. А., Сидоренко Т. В. Профессионально ориентированное обучение иностранному языку как основа формирования

- профессиональных умений студентов неязыкового вуза / Н. А. Качалов, Т. В. Сидоенко // Вестник Вятского государственного университета. – 2010. – С. 64-69.
9. Короткова Ю. Особливості застосування міжкультурного підходу у навчанні іноземних мов у вищих закладах освіти Греції та Кіпру / Ю. Короткова // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. : Педагогічні науки. – 2013. – С. 172-177.
10. Лабенко О. А. Діяльнісно-орієнтований підхід до вивчення іноземної мови у контексті Євроінтеграційних процесів / О. А. Лабенко // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – Вип. 18. – 2010. – С. 234-240.
11. Ломакіна Л. В. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови у вищому технічному навчальному закладі / Л. В. Ломакіна // Materials of the XI International Research and Practice Conference «Fundamental and applied science – 2015». – Sheffield UK, 30.10-07.11.2015: «Science and Education» LTD, 2015. – Volume 7. – С. 64-66.
12. Максименко О. Професійно-орієнтоване навчання іноземних мов як напрям європейської іншомовної освіти [електронний ресурс] / О. Максименко // Порівняльно-педагогічні студії. – 2012. – Вип. 2. – Режим доступу до ресурсу: <http://pps.udpu.org.ua/>
13. Матухин Д. Л. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку студентов нелингвистических специальностей // Д. Л. Матухин // Язык и культура. – 2011. – С. 121-129.
14. Минакова Л. Ю., Обдалова О. А. Компетентностный подход в реализации профессионально-ориентированных проектов при обучении иностранному языку / Л. Ю. Минакова, О. А. Обдалова // Вестник Томского государственного университета. – 2012. – С. 143-148.

15. Олейникова О. Н. Глоссарий терминов профессионального образования и рынка труда / О. Н. Олейникова, А. А. Муравьева. – М. : Центр изучения проблем профессионального образования, 2001. – 63 с.
16. Панасенко Г., Акопян Т. Особливості професійно орієнтованого навчання іноземних мов студентів у немовних вищих навчальних закладах / Г. Панасенко, Т. Акопян // Рідна школа. – 2010. - № 1-2. – С. 30-34.
17. Потапенко Л. В. Професійно-орієнтоване навчання студентів нелінгвістичних спеціальностей / Л. В. Потапенко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. – 2013. – Вип. 38. – С. 261-263
18. Рыбкина А.А. Педагогические условия формирования профессиональных умений курсантов учебных заведений МВД в процессе обучения иностранному языку. Саратов: Саратов. юрид. ин-т МВД России, 2005 – 152 с.
19. Сафонова Е. И. Рекомендации по использованию инновационных образовательных технологий в учебном процессе. Москва : Российский государственный университет, 2011. – 71 с.
20. Ситникова А. Ю. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку студентов неязыкового вуза / А. Ю. Ситникова // Языковое образование сегодня - векторы развития : материалы V международной научно-практической конференции-форума, 17-18 апреля 2014 года, Екатеринбург, Россия / Урал. гос. пед. ун-т, Ин-т иностр. яз. — Екатеринбург, 2014. — С. 145-150.
21. Смовженко Л. Сучасні підходи до викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Л. Смовженко // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Випуск 61. – 2014. – С. 244–250.
22. Фещук А. М. Особливості професійно-орієнтованого підходу у вивченні іноземних мов [Електронний ресурс]/ А. М. Фещук. Національний технічний університет України «КПІ» – 2014. – Режим

доступу:http://www.rusnauka.com/10_DN_2014/Philologia/1_162226.doc.htm

23. Черепанова С. Б. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному ВНЗ / С. Б. Черепанова // Актуальні проблеми викладання іноземних мов професійного спілкування . Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (7–8 червня 2013 року). – Дніпропетровськ : – 2013. – С. 129-131.
24. Чеучева Т. М. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку в техническом вузе / Т. М. Чеучева // Вестник Майкопского государственного технологического университета. Выпуск 1. – 2009. – С. 135-138.
25. Чурай О. В., Козел А. А. Профессионально ориентированное обучение иностранному языку студентов неязыковых специальностей / О. В. Чурай, А. А. Козел // Предметная и методическая компетентность как важнейшая составляющая профессионального мастерства преподавателя иностранного языка: материалы III общеуниверситетского семинара, г. Минск, 31 марта 2016 г. / Белорус. гос. пед. ун-т им. М. Танка ; редкол. : А.В. Торхова [и др.] ; отв. ред. В.П. Скок. – Минск : БГПУ, 2016. – 22 с.
26. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика : учеб. пособие для преподавателей и студентов. М. : Филоматис, 2004. – С. 416.
27. Belcher D. Dianne. English for Specific Purposes: Teaching to Perceived Needs and Imagined Futures in Worlds of Work, Study, and Everyday Life / D. Dianne Belcher // TESOL Quarterly, Vol. 40, No. 1, 2006. – P. 133-156.
28. Bhatia Vijay, Anthony Laurence, Noguchi Judy. ESP in the 21st Century: ESP Theory and Application Today / Vijay Bhatia, Laurence Anthony,

- JudyNoguchi // Proceedingsofthe JACET 50th
CommemorativeInternationalConvention. 2011. - P. 143-150.
- 29.Bojović, M. TeachingForeignLanguagesforSpecificPurposes:
TeacherDevelopment / M. Bojović //
AssociationofTeacherEducationinEurope 31stAnnual ATEE Conference
“Co-operativePartnershipinTeacherEducation” 21st – 25th October,
Portorož - Ljubljana 2006. – P. 487-493.
- 30.ChoudharyZahidJavid. Englishforspecificpurposes: Roleoflearners,
teachersandteachingmethodologies / JavidChoudhary //
EuropeanScientificJournalJuly 2015 edition vol.11, No.20. – P. 17-34.
- 31.Egloff G. LanguagesforWorkandLife.
TheCouncilofEuropeandVocationallyOrientedЛангуажеLearning (VOLL)
// LanguagesforWorkandLife:
theCouncilofEuropeandvocationallyorientedlanguagelearning / GerdEgloff,
AnthonyFitzpatrick, EducationCommittee:
CouncilforCulturalCooperation.– Strasburg : CouncilofEuropePublishing,
1997. – P. 1-24.
- 32.Srinivas H. CollaborativeLearning. [electronic resource] H. Srinivas.
CollaborativeLearningStructuresandTechniques. – Texas :
TeachingResourceCenter, 2008. Access mode:
<http://www.gdrc.org/kmgmt/c-learn/methods.html> (21.05.2018).

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

- 33.Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел. –
Київ : ВТФ Перун, 2005. – 1718 с.
- 34.Cambridge dictionary [electronic resource] // 2018 Cambridge University
press. Access mode: <https://dictionary.cambridge.org/ru/>

35. Oxford Living Dictionaries [electronic resource] // 2018
Oxford University Press. Access mode: <https://en.oxforddictionaries.com/>
36. Recommendation № R(98) 6
of the Committee of Ministers to member states concerning modern languages.
Council of Europe. Committee of Ministers [Electronic resource]. – P. 33–37.
– Access mode
: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=530647&SecMode=1&DocId=459522&Usage=>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

37. Баева Т. А., Кубачева К. И. Деловые и ролевые игры в обучении студентов медицинского вуза иностранному языку / Т. А. Баева, К. И. Кубачева // Евразийский научный журнал №11. – 2016. – С. 204-210.
38. Bonamy D. English for technical students. М. : Высшая Школа, 1994. – 285 С.
39. <https://blogtrenera.ru> [electronic resource] – Access mode :
<https://blogtrenera.ru/blog/metod-treninga-rolevye-igry.html> (24. 05. 2018)

ДОДАТКИ

Додаток А

Виділити жирним Приклад рольової гри для студентів факультету економіки та менеджменту на тему "З'ясування потреб". (Продаж кондиціонерів)(39).що таке 39?

1. Інструкція активному учаснику. Ви – продавець-консультант (учасник А).

Ваше завдання – з'ясувати потребу клієнта і запропонувати йому варіант обладнання, що задовольняє його потреби.

2. Інструкція покупцю (учасник В). Ви - одружений чоловік. У вашої дружини недавно стало погано з серцем. Так як цілий тиждень, стоїть спека, а квартира на південній стороні. Лікарі сказали, що цей напад був метеообумовленим, що саме підвищена температура в кімнаті привела її до такого стану. Ви обставили її з усіх боків вентиляторами, але вона незадоволена на неї сильно дме гарячим повітрям, при цьому, як вона каже, все навколо гуркотить і шумить, і їй неможливо заснути. Вам потрібен кондиціонер, який би задовольняв вашим потребам. Так як покупка позапланова, ви плануєте

купити простий кондиціонер. Ви приймаєте рішення, про покупку в залежності від дій продавця!

3. Інструкція групі

Зараз ви побачите спілкування клієнта і продавця-консультанта на етапі з'ясування потреби і презентації пропозиції. Уважно стежте, за ходом бесіди, відзначайте дії продавця-консультанта, які сприяли виявленню потреби та формування пропозиції.

A. Hello, my name is Andrew, I'm a sales consultant, how can I help you?

B. Hello, the fact is that my wife is not feeling well because of the heat, our apartment is on the south side and the fans can not cope with the cooling of the premises.

A. And as I already understood you need an air conditioner.

B. Yes. You're right, I need an air conditioner.

A. What type of conditioner do you need? The most common air conditioner or air conditioning with a microclimate system?

B. Air conditioner with a microclimate system? What is it?

A. For example, the Toshiba model is an air conditioner in which you control the air supply, noise, fan speed, temperature, i.e. create a microclimate in your room. Power is selected depending on the size of the room. Plus in this air conditioner there are many modes: cooling - that's what your wife needs, the heating mode will help you for the winter, the fan, cleaning the air, dehumidifying, humidifying the air.

B. And how much does such an air conditioner cost? I just have a budget limit.

A. I understand you, well, this air conditioner is top sale, middle price, it costs 8,100 UAH. Is this price meets your budget?

B. Excellent air conditioner, but I do not have enough money. I'm afraid I need something cheaper, I would have save up money for this purchase, but my wife and I need just at this moment air conditioner for 30 square meters room. The wife complains that due to weather conditions and noise, she feels very badly.

A. I think the LEBERG model of air conditioners is right for you. This air conditioner also has a microclimate system, but it has less functions than in the previous one, but the most important thing is cooling the air and heating it, as well as it has dehumidification and air humidification. Type of air conditioner - wall conditioner, just for an area of 30 square meters suitable. And the most important thing is that it is absolutely noiseless. It costs 6000 UAH with installation and delivery, plus we have a 20% discount on air conditioners as you already saw at the

entrance to the store, then the price of this air conditioner will be 4800. I think your wife will be satisfied.

B. You have interested me. I have just the budget of 5000 UAN.

A. Buy, you will not regret, we have in the store these air conditioners and the store is cool in the heat, check it yourself.

B. Good air conditioning, I want to buy.

A. Let's go with me to arrange the purchase and delivery.

В даному випадку один учасник розмови не може отримати згоду іншої сторони на всі висунуті умови та пропозицію. Таким чином, комунікативна задача відображається в тому, щоб **досягти** консенсусу та продати або купити товар. Професійна задача студента – з'ясувати та задовільнити потребу покупця.

Додаток Б

Приклад професійно-орієнтованого тексту та вправи до нього для студентів інженерних спеціальностей (38, с. 140) *що це засторінка? Це зайве*

FAVOURITE DAYS into the most satisfying when he experienced in the event since his 1979 triumph.

TODAY'S JOB

How to check a spark plug

- 1 Remove the *cover*.
- 2 Place the *spanner* over the *spark plug*.
- 3 Rotate the plug anti-clockwise until it is loose.
- 4 Remove the plug from the *socket*.
- 5 Examine the *gap* and check that it is clean.
- 6 Insert the *gauge* in the gap.
- 7 Check that the gap is between 0.65 and 1.00 mm wide.
- 8 Replace the plug in the socket.
- 9 Rotate the plug clockwise until it is hand-tight.
- 10 Place the spanner over the plug and give a quarter turn clockwise.
- 11 CAUTION: DO NOT OVERTIGHTEN THE PLUG.
- 12 Replace the cover.

“T

In that time the likeable
Walsh converted

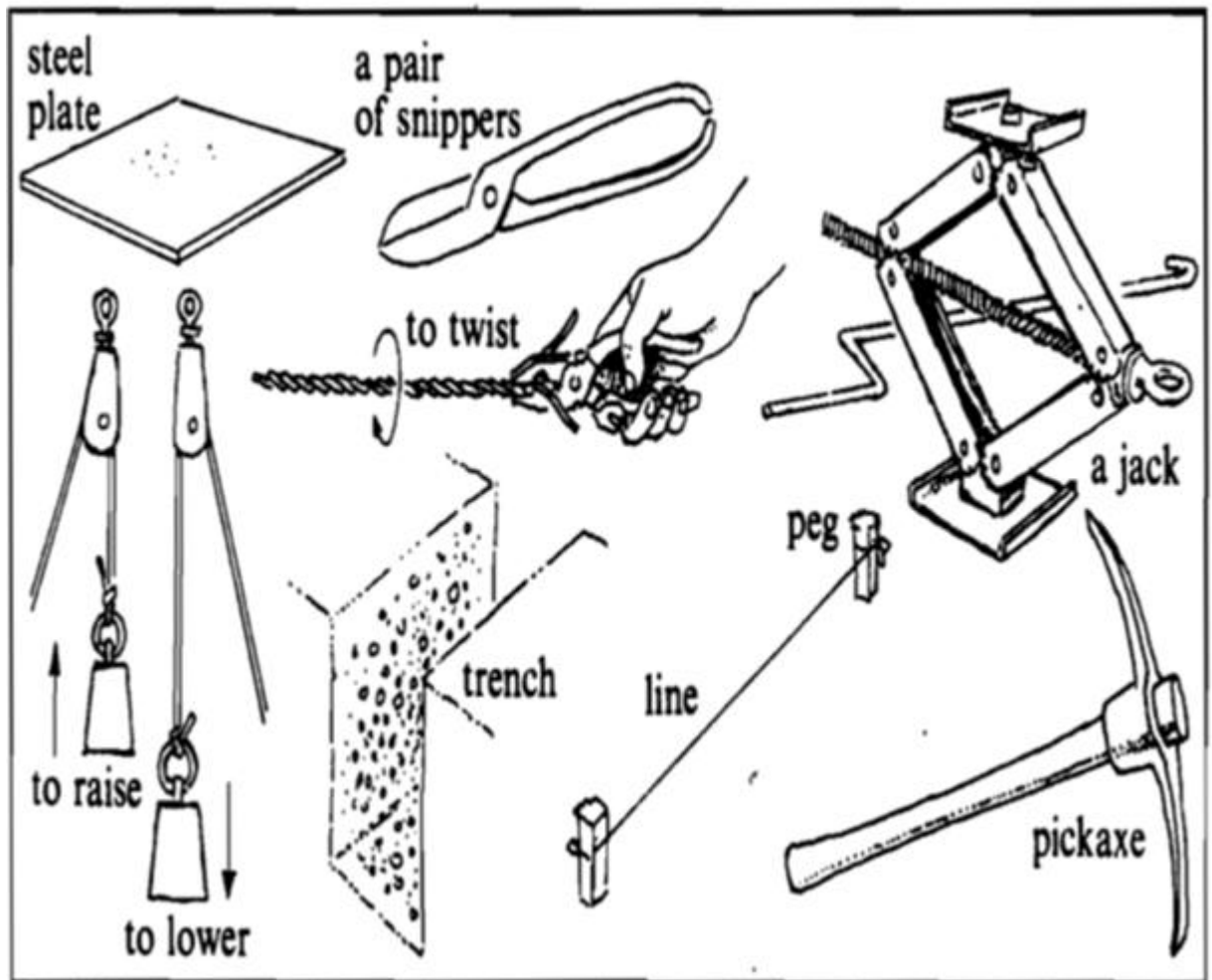
2. Are these instructions correct? (Answer YES or NO). Correct the wrong ones:

- (a) Turn the plug anti-clockwise and tighten it.
- (b) Look at the gap and clean it.
- (c) Put the gauge into the gap and check the width.
- (d) Tighten the plug with your hand. Then use the spanner.

3. Which is the correct width of the gap? Choose (a), (b) or (c):

- (a) 0,5 mm
- (b) 0.85 mm
- (c) 1.65 mm

Study this:

Which tools do you need for these jobs?

Example: (a) Use a pair of pliers.

Tools:

drill/pliers/snippers/spanner/

(a) Remove a nail from a tyre.

pickaxe/shovel/line and pegs/jack

(b) Cut an electric wire.

(c) Make a hole in a steel plate.

(d) Mark out a trench.

(e) Twist a thick wire.

(f) Dig a trench.

(g) Raise a car.

(h) Tighten a nut.

Рольова гра для студентів-медиків «Пацієнт-лікар»(37)

Завдання групи – розподілитися на пари та вирішити комунікативну задачу між пацієнтом та доктором. Модельована ситуація максимально наближена до реальної, в якій студенти мають застосувати свої професійні знання та ІКК. Студентам пропонується ситуація, в якій два студента відтворюють діалог, де вони виступають у ролі лікаря та пацієнта. Пацієнт має назвати свої скарги на здоров'я та озвучити попередні обстеження. Студент, який грає роль лікаря, повинен визначити діагноз та встановити певне лікування.

Miss Taylor is a 45-year-old schoolteacher, who came to the clinic because of a persistent headache. Physical examination revealed the BP to be 200/100. The funduscopic examination showed arterial spasm, old hemorrhages and exudates. Lungs were clear. Liver is not palpable. Femoral arteries were normal. Systolic murmur was noted at the apex. She also had done ECG investigation.

A: Play the part of the patient (P).

Base your replies on the information given in this extract.

B: Play the part of the doctor (D). Find out what the patient is complaining of.

D. Hello, please come in, what are you complaining about?

P. Hello doctor, my head always hurts and sometimes I feel myself very badly.

D. Well, let's see. How old are you?

P. I am 45 years old.

D. Where do you work? I'm sorry, but it's necessary info for my work.

P. Ohh, it's ok. I'm schoolteacher.

D. Well thank you. Let's measure your pressure.

P. I've just measured 200/100 BP.

D. I understood, let's examine your lungs. Your lungs are clean. The liver can't be palpated. What symptoms were earlier? What tests did you do before?

P. I did the ECG.

D. Do you have an analysis at the moment? Please let me look. All clear. Noise in the apex is noticed. You have an essential hypertension. Do not worry, it's ok, I'll write out a prescription: losartan, lisinopril, carvedilol. Drink for a week and you will feel better.

P. Thank you Doctor. Bye.

D. Take care of yourself. Bye.